

**Analyse van de situatie binnen de PvdA in Groningen,
oktober 2012**

Jacques Tichelaar

VOORAF

Op woensdag 3 oktober ben ik, tijdens het IPO-congres, benaderd door Hans Spekman, voorzitter van het landelijk Partijbestuur van de PvdA.

Aanleiding hiervoor was dat het bestuur van de afdeling Groningen, de gemeenteraadsfractie en de pas afgetreden wethouders het Partijbestuur hadden verzocht om interventie (brief bijgevoegd).

Namens het Partijbestuur vroeg de heer Spekman mij om op te treden in de ernstige situatie en de impasse die na de val van het college van burgemeester en wethouders is ontstaan binnen de PvdA in Groningen.

Bij brief (bijgevoegd) van dezelfde dag aan het afdelingsbestuur honoreerde het Partijbestuur het Groningse verzoek om interventie. De heer Spekman maakte tevens bekend dat ik inmiddels was aangezocht om onder vergaand mandaat van het Partijbestuur deze taak op me te nemen. Er is afgesproken dat ik na mijn werkzaamheden verslag uit zou brengen aan het landelijk Partijbestuur. De opdrachtverstrekking is vervolgens door alle betrokkenen binnen de PvdA in Groningen geaccepteerd en onderschreven.

Jacques Tichelaar

CHAOS

Op vrijdag 5 oktober voer ik de eerste gesprekken, met vier betrokkenen.

Twee gesprekken vinden plaats in het gemeentehuis van Groningen. Ofschoon ik niemand in kennis heb gesteld van mijn opdracht en van de afspraken die ik heb gemaakt voor gesprekken, valt mij bij het betreden van het gemeentehuis op dat hier sprake is van een soort chaotische samenkomst van mensen. Als ik helder probeer te krijgen wie hier bijeen zijn en met welk doel, blijft men mij het antwoord schuldig. Ik trek de conclusie dat het er momenteel kennelijk op deze wijze aan toe gaat in het gemeentehuis van Groningen; niemand weet waar de verantwoordelijkheden liggen. Tot op het niveau van de bodes aan toe.

Typerend is ook dat mij, na het laatste gesprek om half vijf, te verstaan wordt gegeven dat ik het gebouw maar beter via de zij-ingang kan verlaten. Anders loop ik waarschijnlijk direct in de armen van de pers.

En inderdaad: buiten word ik opgevangen door een verslaggever van RTV Noord, die mij vraagt of ik daadwerkelijk ben begonnen aan een bemiddelingspoging binnen de PvdA. Ik vind deze gang van zaken opmerkelijk, omdat ik zelf niemand hiervan op de hoogte heb gesteld. Zo wordt er dus kennelijk binnen de PvdA in Groningen omgegaan met dit soort delicate processen.

SFEER OM TE SNIJDEN

Op zondag 7 oktober vindt een fractievergadering plaats van de PvdA. Enkele afdelingsbestuurders en de afgetreden wethouders zijn tevens aanwezig. Doel van de bijeenkomst is de voorbereiding van het debat in de gemeenteraad op maandag 8 oktober, over het rapport (bijgevoegd) van 'verkenner' H. Kruithof, en de vraag welk standpunt daarover ingenomen moet worden.

De sfeer tijdens de bijeenkomst is om te snijden. De eigenlijke situatie binnen de fractie is dat zes mensen zich met elkaar verbinden in hun opvatting, lijnrecht tegenovergesteld aan een verbond van de drie overige fractieleden. Inclusief de aanwezige opvolgers op de lijst is de verhouding 7 – 4.

Tijdens de komende raadsvergadering zal het rapport van de verkenner H. Kruithof ter tafel komen. Hij heeft zich verstaan met alle fractievoorzitters uit de gemeenteraad, om vervolgens in beeld te brengen welke mogelijkheden de gemeenteraad na de crisis ziet voor vorming van een nieuw college van BenW. Bijna alle fracties grepen de vraag van de verkenner echter aan om de bestuurscultuur, in met name de PvdA, aan de orde te stellen. In negatieve zin. Welk college er ook gevormd zal gaan worden; er moet in elk geval iets worden gedaan aan verbetering van de bestuurscultuur en aan de personele bezetting.

Na een verhit debat in de PvdA-fractie wordt unaniem besloten dat de PvdA tijdens de raadsvergadering boven alle partijen zal gaan staan en zal uitstralen, in woord en gebaar, dat de boodschap van de verkenner helder bij de PvdA is aangekomen en goed is begrepen. Ook zal aan de gemeenteraad duidelijk worden gemaakt dat de PvdA-fractie unaniem kiest voor scenario 1 van de verkenner, namelijk vorming van een nieuwe coalitie van PvdA, VVD, CDA, SP en D66. Dit heeft, wat de PvdA-fractie betreft, voorkeur boven scenario 2 van de verkenner, te weten een coalitie van VVD, CDA, SP, D66 en Stadspartij. De heer Kruithof heeft overigens aangegeven dat het gaat om haalbaarheidsscenario's, niet om rekenkundige.

START VAN DE FORMATIE

De raadsvergadering op maandag 8 oktober verloopt soepel en plezierig. Tijdens het debat oogst de PvdA verbazing, maar tegelijk ook waardering voor haar standpunt over het rapport van verkenner Kruithof.

De dagen hierna staan in het teken van het informatieproces. Op woensdag 10 oktober komen alle fractievoorzitters uit de gemeenteraad (Presidium) bijeen. Ze maken na de vergadering (persbericht bijgevoegd) bekend dat er een informatieronde wordt gestart. De heren J.W. Remkes, van VVD-huize en CdK in de provincie Noord-Holland, en J. Tichelaar, van PvdA-huize en CdK in de provincie Drenthe worden voorgedragen als informateurs. Zij krijgen de opdracht om de haalbaarheid te onderzoeken van een coalitie van PvdA, VVD, SP, CDA en D66. Alles lijkt nu gericht op onderhandelingen.

BIJLTJESDAG BIJ DE PVDA

Op donderdag 11 oktober vindt de ledenvergadering van de PvdA Groningen plaats. Er zijn ruim honderd leden aanwezig. Die krijgen de kans hun mening te geven over de recente val van het college. De leden tonen zich zeer kritisch, met name over de rol van de eigen mensen; wethouders en fractie. Tijdens de vergadering wordt een motie van wantrouwen ingediend tegen de pas afgetreden eigen wethouder Frank de Vries en fractievoorzitter Arjan de Rooij.

De motie wordt met meerderheid van stemmen (56 – 53) aangenomen.

TOCH DEELNEMEN AAN ONDERHANDELINGEN NIEUW COLLEGE

'The day after', op vrijdag 12 oktober, komt de fractie bijeen. Ook aanwezig zijn vertegenwoordigers van het afdelingsbestuur. Opnieuw staan er zes fractieleden (inclusief de fractievoorzitter) lijnrecht tegenover de drie overige fractieleden, die zich gesteund weten door de afdelingsvoorzitter. Het verwijt valt dat de drie en de afdelingsvoorzitter de ledenvergadering van de vorige avond hebben 'georkestreerd'.

De fractie weegt vervolgens af hoe er onder de huidige omstandigheden moet worden omgegaan met de uitnodiging van de informateurs om morgen, zaterdag 13 oktober, aan te schuiven voor een eerste gesprek tussen de onderhandelaars van vijf beoogde coalitiepartijen.

Er wordt teruggesproken op de uitkomst van de fractievergadering van 7 oktober. Er wordt geconstateerd dat de fractie inhoudelijk op één lijn zit, wat betreft de toekomst van de stad en de relatie met de burgers. Daarom kan en wil de PvdA 'gewoon weer' deelnemen aan een nieuw college.

Op voorstel van Jacques Tichelaar stelt de fractie twee onderhandelaars beschikbaar: Roeland van der Schaaf en Erica van Lente. Alle aanwezigen bij de fractievergadering spreken hun vertrouwen uit in dit onderhandelaarduo.

Het informatieproces begint op zaterdag 13 oktober met een eerste bijeenkomst in hotel Prinsenhof.

BEVINDINGEN NA GESPREKKEN

De lijst van geïnterviewden is niet opgenomen in dit verslag, om te voorkomen dat uitspraken, kwalificaties en verwijten herleidbaar zijn.

Gesprekken met betrokkenen, en mijn eigen waarnemingen, leiden tot de volgende, veelal pijnlijke, bevindingen:

Geïnterviewden schamen zich om lid te zijn van de PvdA. Er blijkt al jaren sprake te zijn van een ondergrondse veenbrand. De wijze waarmee men onderling in de partij met elkaar omgaat, kenmerkt zich door:

- Te weinig maatschappelijk participatie
- Te weinig open staan voor externe kritiek
- Polarisatie in plaats van horizontale verbinding
- Voortdurend de schuld bij anderen leggen
- Een houding van ‘met ons is niets aan de hand, maar...’
- De verantwoordelijkheden lopen door elkaar tussen fractie, afdelingsbestuur en college
- Monistische positie van de fractie
- Een klassiek aangestuurde partij
- De waardering onderling is onthutsend zwak
- Verdeel en heers
- Intimidatie
- Roddel en achterklap
- ‘Mensen onder druk zetten’
- Een weinig sociale stijl
- Gevoel van onveiligheid
- Voortdurend oproepen van vijandbeelden
- Sommige mensen zitten al te lang
- Een houding van “we rule this country”, “wij weten wel wat goed voor u is”
- Men beschouwt elkaar als intriganten

- Men is gericht op zelfbeschadiging en het openhouden van etterend wonden.

Verder is er sprake van:

- Gepolitiseerde verhoudingen binnen de ambtelijke organisatie
- De tram is symbool geworden van de crisis in de stad, maar de aanleidingen hebben zich in de jaren daarvoor al opgestapeld
- In het college is de SP sinds de verkiezingen een totaal andere –vijandige- gesprekspartner geworden
- Er wordt teveel gereageerd op incidenten in de media
- Rapporten van Siepie de Jong en Jetta Klijnsma werden omarmd, maar er is vervolgens niets mee gedaan
- De PvdA verdringt politiek in grote projecten als de Zuidelijke Ringweg, Meerstad, Regiotram, Forum en het verlies van bouwgronden. Deze projecten zijn allemaal financieel in een ander daglicht komen te staan en ze leveren daardoor enorme politieke spanningen op
- De invloed van de PvdA als partij neemt af. De betrokkenheid in wijken loopt terug en de PvdA voelt de druk van andere, nieuwe verbanden in de stad
- Slechte relatie tussen stad en provincie.

AANBEVELINGEN

Bovenstaande bevindingen, constatering en beelden worden bevestigd door alle geïnterviewden. Maar ieder legt 'de schuld' bij een ander. Fractieleden wijzen naar afdelingsbestuurders, die op hun beurt wijzen naar fractieleden of collegeleden, die op hun beurt wijzen naar fractieleden of afdelingbestuurders.

Na de gevoerde gesprekken doe ik de volgende aanbevelingen aan het landelijk Partijbestuur:

1. Alle cultuurdragers in de PvdA Groningen moeten plaatsmaken, zodat er verder gegaan kan worden met een schone lei. Dit geldt voor de afgetreden wethouders, de fractievoorzitter en de voorzitter van het afdelingsbestuur. Het vervangen van deze mensen lost niet de totale problematiek op. Daar zal hard aan gewerkt moeten worden.
2. De afdeling, de fractie en de wethouders moeten in dit 'genezingsproces' lange tijd worden begeleid. Er dient een wijze m/v of enkele wijze m/v's te worden aangewezen om dit proces te begeleiden. Hij /zij moeten kunnen werken met rugdekking van het landelijk Partijbestuur
3. Door gewijzigde omstandigheden is het aanwijzen van wethouders op volgorde van de lijst niet verantwoord. Mijn voorstel is: het benoemen van één PvdA-wethouder van de lijst en één PvdA-wethouder van buiten.
4. De verstoorde relatie tussen stad en regio dient te worden hersteld.
5. In het collegeprogramma moet worden opgenomen dat er nader onderzoek nodig is naar gepolitiseerde verhoudingen in de ambtelijke organisatie.
6. In het collegeprogramma moet worden opgenomen dat de cultuurverandering binnen het college als collectief wordt gestart en begeleid met een structurele aanpak.

Assen,

Jacques Tichelaar

BIJGEVOEGDE STUKKEN – VERZOEK PVD A GRONINGEN OM INTERVENTIE PARTIJBESTUUR

Geachte heer Spekman, Beste Hans,

Het zal je wellicht niet ontgaan zijn dat vorige week woensdag het college van B&W van de gemeente Groningen gevallen is. SP en D66 besloten niet langer door te willen gaan in een coalitie met PvdA en GroenLinks. Naar aanleiding hiervan hebben onze wethouders De Vries en Pastoor, alsmede wethouder Dekker van GroenLinks besloten om uit het college te stappen. In onze ogen liggen hier diepere redenen aan ten grondslag dan slechts het onderwerp dat op dat moment op tafel lag: de regiotram.

Sinds vorige week woensdag zijn er verschillende voorvallen geweest die ervoor gezorgd hebben dat niet alleen de sfeer in de fractie, maar ook die tussen fractie en afdelingsbestuur ernstig verziekt is. Er worden mensen uitgescholden en geïntimideerd. Welwillende, loyale partijgenoten. We hebben er alle redenen toe om aan te nemen dat deze sfeer niet op korte termijn zal verbeteren.

Een van de raadsleden heeft aangegeven dat ze geen vertrouwen meer heeft in de fractievoorzitter en de lokale partijleider. Vervolgens is zij dusdanig belaagd, dat er geen open discussie meer mogelijk was. Kortom er is verdeeldheid in onze gemeenteraadsfractie en we houden er ernstig rekening mee dat die op korte termijn naar buiten toe zichtbaar zal worden. Dit baart ons zorgen.

Bovengenoemde kan er mede voor zorgen dat de PvdA voor het eerst in 88 jaar buiten het college van B&W komt te staan. Dit terwijl we de grootste partij in de gemeenteraad zijn en er inhoudelijk voldoende aanknopingspunten zijn om een nieuwe coalitie te vormen. Dit hangt op personen en dat achten wij niet wenselijk.

We zien op dit moment geen andere uitweg dan te vragen of er actie ondernomen zou kunnen worden vanuit het Partijbestuur om te interveniëren in deze zorgwekkende situatie.

Namens het afdelingsbestuur,

Met vriendelijke groet,

Piet Boekhoudt

BIJGEVOEGDE STUKKEN – REACTIE PARTIJBESTUUR OP VERZOEK PVDA GRONINGEN OM INTERVENTIE

Geacht bestuur van afdeling Groningen,

Gisteren, op 2 oktober, ontving ik uw verzoek namens het afdelingsbestuur om vanuit het Partijbestuur op te treden in de huidige impasse in de afdeling Groningen. U omschreef dat de situatie sinds de val van het College van B&W van de gemeente Groningen zo zeer verslechterd is dat u geen andere uitweg ziet dan te vragen om een interventie. Vanuit de fractie en het de partijgenoten binnen het College van B&W heb ik telefonisch vergelijkbare verzoeken gekregen.

Het Partijbestuur gaat in op dat verzoek. De breuk in het College van B&W van Groningen heeft binnen de PvdA tot ernstige spanningen geleid. Daarbij dreigen over en weer grenzen van kameraadschappelijkheid overschreden te worden. Bovendien kunnen deze spanningen er makkelijk toe leiden dat de positie van de PvdA in de onderhandelingen over een college onherstelbaar wordt geschaad.

Daarom heb ik aan Jacques Tichelaar gevraagd op korte termijn met de direct betrokkenen (in bestuur, fractie en partijgenoot-wethouders) te spreken, hun geschillen te beslechten en -indien nodig - daarbij ook personele consequenties niet onbesproken te laten.

Ten tweede zal bekeken worden welke rol Jacques Tichelaar kan spelen bij het informatieproces van een nieuwe coalitie in de Groningse gemeenteraad.

Jacques Tichelaar heeft hiervoor het mandaat van het Partijbestuur en zal ook zijn bevindingen en advies terugkoppelen aan het partijbestuur.

Gezien de slepende voorgeschiedenis en de ernst van de huidige situatie zullen er mogelijk pijnlijke besluiten genomen moeten worden. Het Partijbestuur verwacht dat het afdelingsbestuur en alle direct betrokken hun medewerking aan dit proces zullen verlenen en de uitkomsten van deze interventie zullen accepteren.

Met vriendelijke groet,

Hans Spekman

Voorzitter van de Partij van de Arbeid